

Nya perspektiv på kollostruktionsanalys

En kollexemanalys av svenskans dubbelobjektskonstruktion

Fredrik Valdeson

Constructions in the Nordics

Kiel 2019-10-25

Dubbelobjektskonstruktion i svenska

- Hon **gav** mig brevet.
- ...så jag tyckte jag skulle **skicka** er brevet.
- Resterna av en ofruktbar och meningslös religion, som redan hade **vållat** honom idel elände...
- Vore det kanske en triumf, tänkte hon bittert, om jag i stället kunde **beröva** honom hans glädje?
- ...en familj härborta ska **visa** oss sin nya lägenhet...
- Mats planerar att **bygga** dem en ny villa, det har länge varit hans hemliga dröm.

Upplägg

1. Introduktion till kollostruktionsanalys och kollexemanalys
2. Två tidigare studier där kollostruktionsanalys tillämpas på dubbelobjektskonstruktion
 1. Engelska (Stefanowitsch & Gries 2003)
 2. Nederländska (Colleman 2009)
3. Bitransitiva verb i svenska enl. SAG
4. Min analys!
5. Fokus på kollexem med låg kollostruktionsstyrka
6. Fokus på kollostruktionsstyrka hos hapax legomena
7. Slutsatser

Kollostruktionsanalys

- Mäter associationsstyrkan mellan en konstruktion och de lexem som kan ingå i konstruktionen
- Antas ge ett mer objektivet mått på konstruktionens semantik
- (Enkel) **kollexemanalys** undersöker vilka kollexem som förekommer i en viss position i en enskild konstruktion

Kollexemanalys

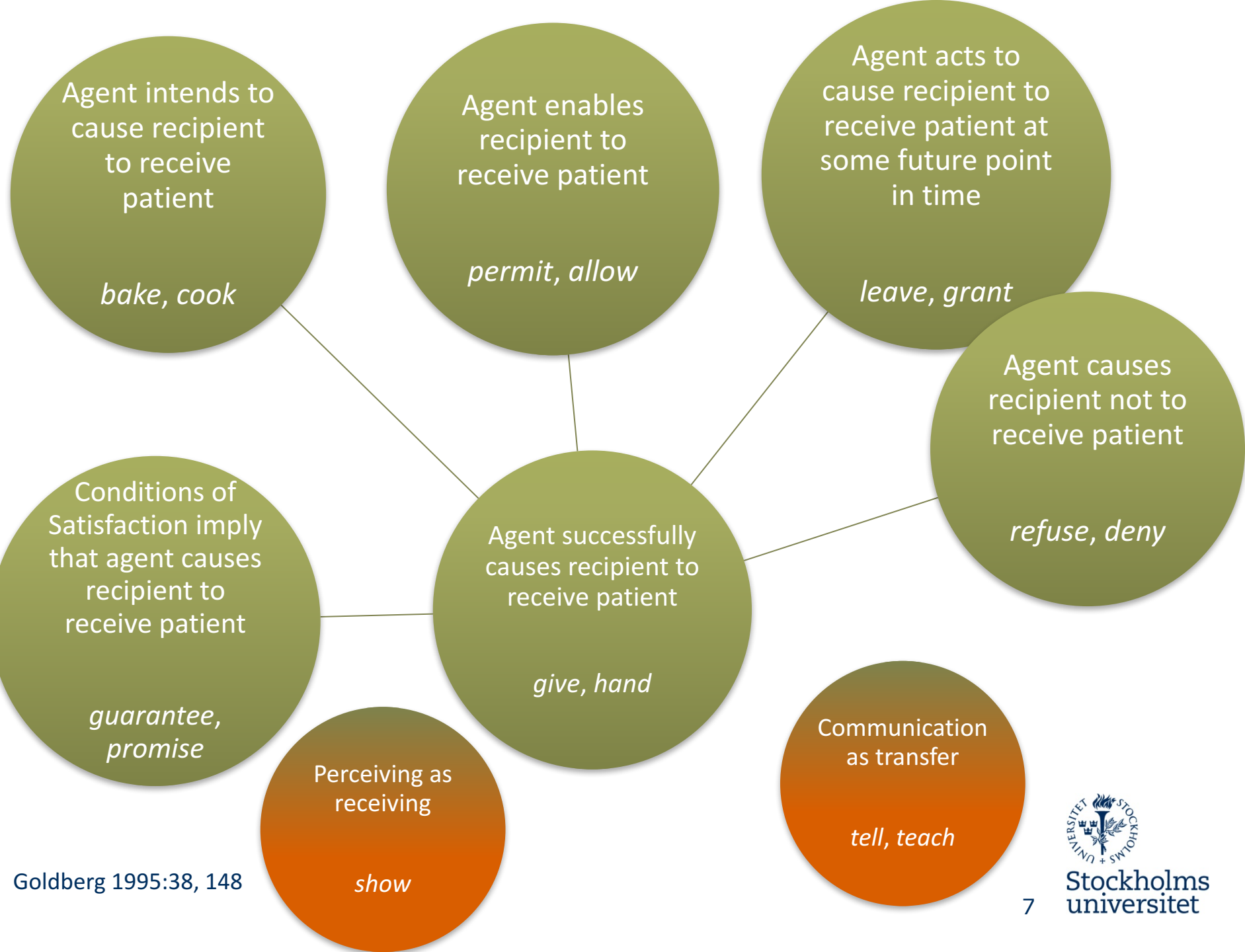
	<i>skänka</i>	<i>–skänka</i>	Totalt
DOK	102	5 693	5 795
–DOK	335	2 306 646	2 306 981
Totalt	437	2 312 339	2 312 776

Engelskans dubbelobjektskonstruktion

(Stefanowitsch & Gries 2003)

Verb	Frekvens	Kollostruk- tionsstyrka	Verb	Frekvens	Kollostruk- tionsstyrka
<i>give</i>	461	0	<i>allocate</i>	4	2.91E-06
<i>tell</i>	128	1.6E-127	<i>wish</i>	9	3.11E-06
<i>send</i>	64	7.26E-68	<i>accord</i>	3	8.15E-06
<i>offer</i>	43	3.31E-49	<i>pay</i>	13	2.34E-05
<i>show</i>	49	2.23E-33	<i>hand</i>	5	3.01E-05
<i>cost</i>	20	1.12E-22	<i>guarantee</i>	4	4.72E-05
<i>teach</i>	15	4.32E-16	<i>buy</i>	9	6.35E-05
<i>award</i>	7	1.36E-11	<i>assign</i>	3	2.61E-04
<i>allow</i>	18	1.12E-10	<i>charge</i>	4	3.02E-04
<i>lend</i>	7	2.85E-09	<i>cause</i>	8	5.56E-04
<i>deny</i>	8	4.5E-09	<i>ask</i>	12	6.28E-04
<i>owe</i>	6	2.67E-08	<i>afford</i>	4	1.08E-03
<i>promise</i>	7	3.23E-08	<i>cook</i>	3	3.34E-03
<i>earn</i>	7	2.13E-07	<i>spare</i>	2	3.5E-03
<i>grant</i>	5	1.33E-06	<i>drop</i>	3	2.16E-02

Nederländskans dubbelobjektskonstruktion

(Colleman 2009)

Verb	Frek- vens	Kollostruk- tionsstyrka	Verb	Frek- vens	Kollostruk- tionsstyrka
geven	310	0	voorschotelen	11	2-45E-19
kosten	64	3.59E-64	ontnemen	9	2.65E-16
bezorgen	37	9.43E-62	inblazen	8	4.14E-16
bieden	52	3.25E-51	aanrekenen	10	1.83E-14
gunnen	29	2.07E-50	toedienen	9	5.22E-14
opleggen	33	4.74E-45	verschaffen	10	4.11-13
aanbieden	39	1.03E-41	bijzetten	8	4.89E-12
opleveren	37	1.98E-36	voorleggen	13	7.46E-12
aandoen	17	2.45E-23	toebedeln	6	2.02E-11
toebrengen	14	3.40E-22	garanderen	11	2.69E-11
verwijten	18	2.17E-21	voorhouden	8	3.98E-11
verlenen	17	1.31-20	besparen	8	1.14E-10
ten laste legen	10	5.86E-20	toezeggen	9	1.73E-10
kwelijk nemen	10	5.86E-20	omdoen	5	2.44E-10
toewijzen	14	1.42E-20	toeroepen	5	1.45E-09

Svenskans dubbelobjektskonstruktion

Bitransitiva verb och betydelsegrupper i SAG

- Ägobyte
 - *förläna ngn ngt, ge ngn ngt, låna ngn ngt, skänka ngn ngt, sälja ngn ngt*
- Tänkt ägobyte
 - *erbjuda ngn ngt, lova ngn ngt, unna ngn ngt*
- Berövande och förvägrande
 - *avhända ngn ngt, beröva ngn ngt, kosta ngn ngt, neka ngn ngt, vägra ngn ngt*
- Transport
 - *hämta ngn ngt, servera ngn ngt, skicka ngn ngt*

Bitransitiva verb och betydelsegrupper i SAG

- Påverkan
 - *bereda ngn ngt, förorsaka ngn ngt, åsamka ngn ngt*
- Produktion
 - *bygga ngn ngt, föda ngn ngt, gräva ngn ngt, koka ngn ngt, steka ngn ngt, sy ngn ngt*
- Kommunikation
 - *delge ngn ngt, lära ngn ngt, säga ngn ngt, visa ngn ngt*

Söksträng i Korp

Ordklass	Ord	Ord	Ordklass
VERB	<i>mig</i>	<vilket ord som helst> (0–3)	SUBSTANTIV
	<i>mej</i>		
	<i>dig</i>		
	<i>dej</i>		
	<i>honom</i>		
	<i>henne</i>		
	<i>oss</i>		
	<i>er</i>		
	<i>eder</i>		
	<i>dem</i>		

Bonniersromaner 1976–77, Bonniersromaner 1980–81,
Norstedtsromaner 1999 (Totalt 13 415 930 löpord)

Verb	Frekvens	Kollostruk- tionsstyrka	Verb	Frekvens	Kollostruk- tionsstyrka
<i>ge</i>	3 2791	∞	<i>unna</i>	22	28,63
<i>visa</i>	341	∞	<i>vålla</i>	17	27,82
<i>räcka</i>	250	318,11	<i>bereda</i>	36	26,89
<i>skänka</i>	102	164,28	<i>beröva</i>	22	26,30
<i>inge</i>	84	153,45	<i>lära</i>	57	24,38
<i>erbjuda</i>	110	145,76	<i>återge</i>	19	23,12
<i>skaffa</i>	84	79,44	<i>avundas</i>	16	22,49
<i>kosta</i>	66	75,56	<i>delge</i>	12	19,22
<i>bespara</i>	37	73,40	<i>ägna</i>	26	18,07
<i>skicka</i>	69	50,09	<i>anförtro</i>	16	16,76
<i>låna</i>	46	44,36	<i>rendera</i>	7	16,65
<i>servera</i>	39	42,54	<i>undanhålla</i>	10	16,54
<i>avkräva</i>	16	29,31	<i>bjuda</i>	31	14,99
<i>sända</i>	32	29,29	<i>önska</i>	30	14,51
<i>lova</i>	44	28,77	<i>meddela</i>	19	13,96

Ägobyte/Transport/Tänkt ägobyte

<i>ge</i>	3 2791	∞	<i>lova</i>	44	28,77
<i>räcka</i>	250	318,11	<i>unna</i>	22	28,63
<i>skänka</i>	102	164,28	<i>återge</i>	19	23,12
<i>erbjuda</i>	110	145,76	<i>ägna</i>	26	18,07
<i>skicka</i>	69	50,09	<i>anförtro</i>	16	16,76
<i>låna</i>	46	44,36	<i>bjuda</i>	31	14,99
<i>servera</i>	39	42,54	<i>önska</i>	30	14,51
<i>sända</i>	32	29,29			

Omvänt ägobyte/Förhindrat ägobyte

<i>kosta</i>	66	75,56
<i>bespara</i>	37	73,40
<i>avkräva</i>	16	29,31
<i>beröva</i>	22	26,30
<i>avundas</i>	16	22,49
<i>undanhålla</i>	10	16,54

Påverkan

<i>inge</i>	84	153,45
<i>vålla</i>	17	27,82
<i>bereda</i>	36	26,89
<i>rendera</i>	7	16,65

Kommunikation

<i>visa</i>	341	∞
<i>lära</i>	57	24,38
<i>delge</i>	12	19,22
<i>meddela</i>	19	13,96

Verb	Frekvens	Kollostruk- tionsstyrka	Verb	Frekvens	Kollostruk- tionsstyrka
<i>ge</i>	3 2791	∞	<i>unna</i>	22	28,63
<i>visa</i>	341	∞	<i>vålla</i>	17	27,82
<i>räcka</i>	250	318,11	<i>bereda</i>	36	26,89
<i>skänka</i>	102	164,28	<i>beröva</i>	22	26,30
<i>inge</i>	84	153,45	<i>lära</i>	57	24,38
<i>erbjuda</i>	110	145,76	<i>återge</i>	19	23,12
<i>skaffa</i>	84	79,44	<i>avundas</i>	16	22,49
<i>kosta</i>	66	75,56	<i>delge</i>	12	19,22
<i>bespara</i>	37	73,40	<i>ägna</i>	26	18,07
<i>skicka</i>	69	50,09	<i>anförtro</i>	16	16,76
<i>låna</i>	46	44,36	<i>rendera</i>	7	16,65
<i>servera</i>	39	42,54	<i>undanhålla</i>	10	16,54
<i>avkräva</i>	16	29,31	<i>bjuda</i>	31	14,99
<i>sända</i>	32	29,29	<i>önska</i>	30	14,51
<i>lova</i>	44	28,77	<i>meddela</i>	19	13,96

Var är produktionsverben?

Placering	Verb	Frekvens	Kollostruktionsstyrka
39	<i>göra</i>	172	9,50
46	<i>föda</i>	19	6,35
76	<i>sy</i>	5	2,09
98	<i>brygga</i>	1	1,01
106	<i>gjuta</i>	1	0,80

Verb	Fre- kvens	Kollostruk- tionsstyrka	Verb	Fre- kvens	Kollostruk- tionsstyrka
<i>tillåta</i>	2	-0,18	<i>hämta</i>	2	-1,39
<i>vinka</i>	1	-0,29	<i>lysa</i>	1	-1,40
<i>laga</i>	1	-0,30	<i>sträcka</i>	1	-1,59
<i>koka</i>	1	-0,30	<i>fråga</i>	18	-1,68
<i>hålla</i>	39	-0,31	<i>sticka</i>	1	-1,82
<i>nämna</i>	2	-0,33	<i>skriva</i>	6	-2,43
<i>blanda</i>	1	-0,36	<i>kasta</i>	1	-2,83
<i>närma</i>	1	-0,53	<i>slå</i>	8	-3,10
<i>förklara</i>	5	-0,59	<i>hitta</i>	1	-3,33
<i>sälja</i>	2	-0,61	<i>ställa</i>	1	-4,37
<i>skapa</i>	1	-0,98	<i>berätta</i>	2	-4,40
<i>bygga</i>	1	-1,28	<i>säga</i>	78	-26,61

Produktion

<i>laga</i>	1	-0,30
<i>koka</i>	1	-0,30
<i>blanda</i>	1	-0,36
<i>skapa</i>	1	-0,98
<i>bygga</i>	1	-1,28
<i>lysa</i>	1	-1,40
<i>sticka</i>	1	-1,82
<i>skriva</i>	6	-2,43

Införskaffande

<i>hämta</i>	2	-1,39
<i>hitta</i>	1	-3,33

Produktionsverb med låg kollostruktionsstyrka

- Käringen **lagade** henne en dryck och stödde hennes huvud medan hon drack.
- Och apropå det – du talade om att **skapa** henne en framtid.
- Mats planerar att **bygga** dem en ny villa, det har länge varit hans hemliga dröm.
- Våra handlyktor **lyste** oss väg men jag hade det alltid svårt utomhus i mörker, min högerfot slog ofta i gatans kullerstenar och fick mig att snava och halka.

Ägobyte/Transport/Tänkt ägobyte

<i>tillåta</i>	2	-0,18
<i>sälja</i>	2	-0,61
<i>sträcka</i>	1	-1,59
<i>kasta</i>	1	-2,83

Kommunikation

<i>vinka</i>	1	-0,29
<i>nämna</i>	2	-0,33
<i>förklara</i>	5	-0,59
<i>fråga</i>	18	-1,68
<i>ställa</i>	1	-4,37
<i>berätta</i>	2	-4,40
<i>säga</i>	78	-26,61

Övriga icke-associerade verb

- En ensam krake till eremit som försöker få tag i någon krake till bergskvinna för att **hålla** honom sällskap på vägen mot avgrunden.
- Jag vet att det är svårt nu, men skulle du kunna **slå** mig en signal lite senare?
- Jag kände mig vanmäktig i mina försök att **närma** henne hundarna, de var ju alla tre öppna svarta famnar med de rymligaste hjärtan några varelser kunde ha i djurriket.

Kollostruktionsstyrka för hapax legomena

Verb	Koll. styrka
<i>avfordra</i>	2,60
<i>avlura</i>	2,60
<i>påbörda</i>	2,30
<i>avvinna</i>	2,13
<i>förskriva</i>	2,13
<i>tillönska</i>	2,13
<i>återskänka</i>	2,00
<i>framlocka</i>	2,00
<i>förehålla</i>	1,90
<i>ådöma</i>	1,83

Verb	Koll. styrka
<i>blanda</i>	-0,36
<i>närma</i>	-0,53
<i>skapa</i>	-0,98
<i>bygga</i>	-1,28
<i>lysa</i>	-1,40
<i>sträcka</i>	-1,59
<i>sticka</i>	-1,82
<i>kasta</i>	-2,83
<i>hitta</i>	-3,33
<i>ställa</i>	-4,37

Hapax legomena med hög kollostruktionsstyrka

- Skulle man **avfordra** dem mantalsbevis?
- Han förälskade sig på allvar i miss Grey och då han förstod att hon tyckte om Derek Kettering kunde han inte motstå frestelsen att **påbörda** honom brottet när ett tillfälle erbjöd sig.
- ...han gick igenom samma händelser om och om igen och **avvann** dem nya betydelser, som var mer eller mindre aktuella.
- Mitt hjärta **förehåller** dig ditt ord...

Hapax legomena med låg kollostruktionsstyrka

- Mats planerar att **bygga** dem en ny villa, det har länge varit hans hemliga dröm.
- Kanske var det därför hon såg så förvånad ut när han **sträckte** mig bilnycklarna och sa: "Du kan ta min Ford."
- Hon **kastade** honom nu en blick över axeln ...
- Från en punkt uppe vid de bakre fönstren såg jag mamma släpa in mig i den fyllda aulan, **hitta** oss platser borta under orgelläktaren.
- Redan då tänkte jag **ställa** dig en fråga, fortsatte Gerda oberörd.

Diskussion

- Även verb med låg kollostruktionsstyrka har något viktigt att säga om konstruktionens semantik
- Dessa verb är i högre grad beroende av konstruktionens semantik för att vi ska kunna förstå dem när de används i konstruktionen
- Verb med hög kollostruktionsstyrka kan antas ha konstruktionsmönstret lagrat lexikalt (de är alltså "bitransitiva" i sig själva) och behöver därför inte nödvändigtvis passa in i konstruktionens prototypiska semantik

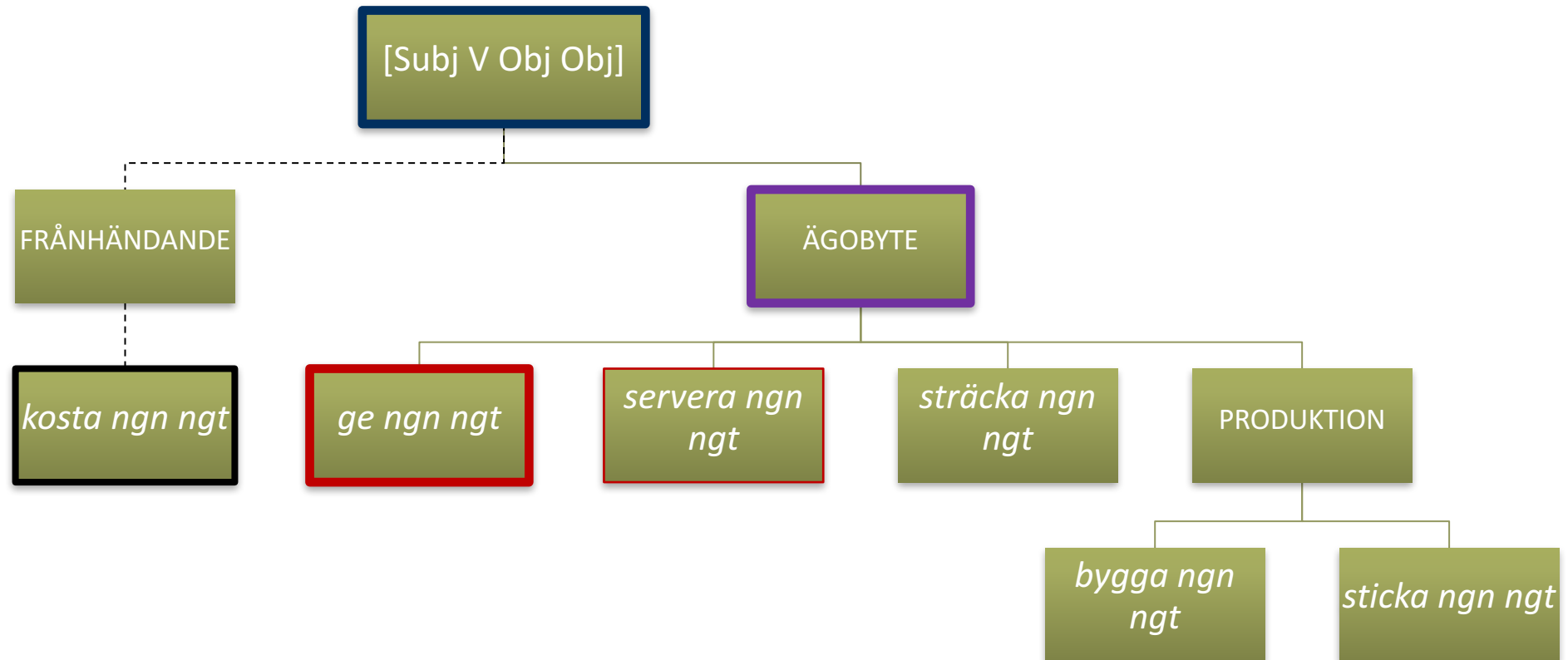
Verb	Frekvens	Kollostruk- tionsstyrka	Verb	Frekvens	Kollostruk- tionsstyrka
<i>ge</i>	3 2791	∞	<i>unna</i>	22	28,63
<i>visa</i>	341	∞	<i>vålla</i>	17	27,82
<i>räcka</i>	250	318,11	<i>bereda</i>	36	26,89
<i>skänka</i>	102	164,28	<i>beröva</i>	22	26,30
<i>inge</i>	84	153,45	<i>lära</i>	57	24,38
<i>erbjuda</i>	110	145,76	<i>återge</i>	19	23,12
<i>skaffa</i>	84	79,44	<i>avundas</i>	16	22,49
<i>kosta</i>	66	75,56	<i>delge</i>	12	19,22
<i>bespara</i>	37	73,40	<i>ägna</i>	26	18,07
<i>skicka</i>	69	50,09	<i>anförtro</i>	16	16,76
<i>låna</i>	46	44,36	<i>rendera</i>	7	16,65
<i>servera</i>	39	42,54	<i>undanhålla</i>	10	16,54
<i>avkräva</i>	16	29,31	<i>bjuda</i>	31	14,99
<i>sända</i>	32	29,29	<i>önska</i>	30	14,51
<i>lova</i>	44	28,77	<i>meddela</i>	19	13,96

Verb	Fre- kvens	Kollostruk- tionsstyrka	Verb	Fre- kvens	Kollostruk- tionsstyrka
<i>tillåta</i>	2	-0,18	<i>hämta</i>	2	-1,39
<i>vinka</i>	1	-0,29	<i>lysa</i>	1	-1,40
<i>laga</i>	1	-0,30	<i>sträcka</i>	1	-1,59
<i>koka</i>	1	-0,30	<i>fråga</i>	18	-1,68
<i>hålla</i>	39	-0,31	<i>sticka</i>	1	-1,82
<i>nämna</i>	2	-0,33	<i>skriva</i>	6	-2,43
<i>blanda</i>	1	-0,36	<i>kasta</i>	1	-2,83
<i>närma</i>	1	-0,53	<i>slå</i>	8	-3,10
<i>förklara</i>	5	-0,59	<i>hitta</i>	1	-3,33
<i>sälja</i>	2	-0,61	<i>ställa</i>	1	-4,37
<i>skapa</i>	1	-0,98	<i>berätta</i>	2	-4,40
<i>bygga</i>	1	-1,28	<i>säga</i>	78	-26,61

Befästning i det konstruktionella nätverket

Slutsatser

- Om ett verb används tillräckligt ofta i en viss konstruktion så kommer konstruktionsmönstret att bli lexikalt lagrat (jfr Langacker 2009)
- Eftersom konstruktionsmönstret redan finns lagrat lexikalt behöver inte dessa verb vara kompatibla med konstruktionens semantik
- Att ett verb uppvisar hög kollostruktionsstyrka kan i vissa fall alltså säga mer om verbet än om konstruktionen
- Genom att titta på vilka verb som har låg kollostruktionsstyrka kan vi lära oss mer om konstruktionens prototypiska semantik

Referenser

Colleman, Timothy 2009. The semantic range of the Dutch double object construction: A collostructional perspective. *Constructions and Frames* 1:2, 190–221.

Goldberg, Adele 1995. *Constructions: A construction grammar approach to argument structure*. Chicago.

Langacker, Ronald W. 2009. Constructions and constructional meaning. I: V. Evans & S. Pourcel (red.), *New Directions in Cognitive Linguistics*, s. 225–267.

SAG = Teleman, Ulf, Staffan Hellberg & Erik Andersson 1999. *Svenska Akademiens grammatik*. Stockholm: Svenska Akademien.

Stefanowitsch, Anatol & Stefan Th. Gries 2003. Collostructions: Investigating the interaction of words and constructions. *International Journal of Corpus Linguistics* 8:2, 209–243.

Nya perspektiv på kollostruktionsanalys

En kollexemanalys av svenskans dubbelobjektskonstruktion

Fredrik Valdeson

Constructions in the Nordics

Kiel 2019-10-25